

ARTIKELN

Lodi Nauta Huizinga's Lente der Middeleeuwen. De plaats van de twaalfde-eeuwse renaissance in zijn werk

MAY

5 1995

3

Ook Huizinga kende zijn momenten van vertwijfeling. Waarover moest hij na Herfsttij (1919) gaan schrijven? Hij vat het plan op voor een grootse studie over de twaalfde eeuw. Het bleef bij een plan en een drietal artikelen. Maar ook uit dit beperkte materiaal komt reeds een interessant beeld naar voren van zijn interpretatie van deze 'lente' der Middeleeuwen, vooral wanneer deze in het licht wordt gezien van Herfsttij en Homo Ludens.

Arij Ouweneel Het verleden leefde voort in Antonio Pérez. Indiaanse 'standennijid' in centraal Mexico, 1757-1761

24

Antonio Pérez, een Mexicaanse Indiaan, leidde in 1761 een beweging die ijverde voor autonomie van zijn stand of república. De lezer wordt uitgenodigd de inspiratie van Antonio cum suis te zoeken in standennijid en de westers-christelijke traditie. Ondanks de vóór-Spaanse motieven lijken begrippen uit de koloniale geschiedschrijving of ontwikkelingstheorie minder geschikt voor de analyse van dit soort bewegingen.

J.L. van Zanden De Nederlandse economie in de negentiende eeuw en het Britse model

50

In het verleden is de ontwikkeling van de Nederlandse economie in de negentiende eeuw vaak beschreven in het licht van de 'industriële revolutie' naar Brits model. Op de geldigheid van dat model is inmiddels de nodige kritiek uitgeoefend, maar een goed alternatief deed zich nog niet voor. Van Zanden stelt nu voor wederom de Britse economie als voorbeeld te nemen, maar dit keer niet in de fase van de industriële ontplooiing van rond 1800, maar in de fase van stagnatie in de tweede helft van de negentiende eeuw.

Frits Boterman Spenglers cultuurpessimisme. Een repliek
Reactie op K. van Berkel, 'Ein politische Narr' (TvG 107 (1994) 276-277).

67

BOEKBESPREKINGEN

70

Waarin onder andere:

Van der Vliet over **Saxonhouse, Fear of diversity. The birth of political science in ancient Greek thought**; Van Herwaarden over **Duffy, The stripping of the altars. Traditional religion in England 1400-1580**; Gijswijt-Hofstra over **Egmond, Underworlds. Organized crime in the Netherlands 1650-1800**; Tollebeek over **Gildea, The past in French history**; Dittrich over **Lieven, Nicholas II. Emperor of all Russians**; De Jong over **Van Goor, De Nederlandse koloniën. Geschiedenis van de Nederlandse expansie 1600-1975**.

KORTE AANKONDIGINGEN

106

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT

130

Overzicht van gedepouilleerde tijdschriften

160

ARTIKELLEN

Eelco Runia **Centaurs aan de bosrand. Burckhardt en Tolstoj** 163

Burckhardt en Tolstoj nemen in de wereld van het geschiedkundig denken in de negentiende eeuw elk een bijzondere plaats in. De historicus en de literator verschillen op heel veel punten van elkaar, maar het is ook mogelijk en zinvol het accent eens te leggen op de overeenkomsten in hun houding tegenover het verleden. Het resultaat van zo'n vergelijking is vaak verrassend.

Peter Buijs **De mens is tot geluk geschapen. Naar een geschiedenis van het geluk in de Republiek ten tijde van de Verlichting** 188

In de Verlichting had men een bijna obsessionele aandacht voor het geluksvraagstuk. Ook in de Republiek was dat het geval, maar daar is vreemd genoeg nooit onderzoek naar verricht. In dit artikel worden het belang en de mogelijkheden van een dergelijk onderzoek aangegeven.

P.N.M. Bot **Verrijking door herijking. Enige recente studies over vrouwen in de Middeleeuwen** 209

In dit artikel wordt een aantal recent verschenen boeken besproken die de positie van vrouwen in de Middeleeuwen tot onderwerp hebben. Veranderen deze studies iets aan het huidige 'masculiene' beeld van de Middeleeuwen?

BOEKBESPREKINGEN

221

Waarin onder andere:

Haks over **Stone, Broken lives. Separation and divorce in England 1660-1857**; Teitler over **Cameron, The Mediterranean world in late Antiquity AD 395-600**; Van Schaik over **Van Bavel, Goederenverwerving en goederenbeheer van de abdij Mariënweerd (1129-1592)**; Rademaker over **Grafton, Joseph Scaliger. A study in the history of classical scholarship II**; Parker over **Brenner, Merchants and revolution. Commercial change, political conflict, and London's overseas**

traders; Van Gelder over Franits, Paragons of virtue. Women and domesticity in seventeenth century Dutch art; Naarden over Ragsdale ed., Imperial Russian foreign policy.

KORTE AANKONDIGINGEN

274

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT

300

ARTIKELEN

- Marco Mostert** **What happened to literacy in the Middle Ages? Scriptural evidence for the history of the western literate mentality**

323

Mediëvisten die zich bezighouden met het proces van verschriftelijking hebben zich voornamelijk geconcentreerd op de overgang van het gesproken naar het geschreven woord. Maar na de introductie van het schrift onderging de geschreven tekst nog allerlei veranderingen: de structuur van de tekst werd zodanig aangepast en verfijnd dat teksten niet alleen maar van begin tot eind gelezen, maar ook in gedeelten geconsulteerd konden worden. Vormde dit een tweede fase in het proces van verschriftelijking en is er een verband met de algemene culturele veranderingen in de twaalfde eeuw?

- P.A.J. Meulendijks** **Een kwijnende tak van de geschiedbeoefening? De overwonnen crisis van de Amerikaanse diplomatieke geschiedenis**

336

In de afgelopen decennia is de diplomatieke geschiedenis in Amerika sterk bekritiseerd. In de jaren negentig zijn er positievere geluiden te horen over deze tak van de geschiedschrijving. Waarop richtte zich de kritiek? Waaraan dankt de diplomatieke geschiedenis haar recente opwaardering? Wat is ten slotte de relevantie van de gevoerde discussie voor historici?

- Jeroen Duindam** **De herontdekking van het vorstelijk hof**

361

Hedendaagse studies van het vorstelijk hof in de vroegmoderne tijd lijken gedragen door een brede consensus, die alleen in het woordgebruik tot uitdrukking komt. Maar wat hielden patronage, ritueel en legitimatie nu precies in? Uit een kritische doorlichting van een aantal recente boeken op dit terrein blijkt dat er toch wel belangrijke verschillen bestaan.

BOEKBESPREKINGEN**377**

Waarin onder andere: Cohen over **Huff, The rise and fall of early modern science. Islam, China and the West**; Dittrich over **Barta e.a., History of Transylvania**; Van Hooff over **Selbert, Hannibal**; Egmond over de '**andere kant van de Italiaanse Renaissance**'; Haitsma Mulier over **Lubkin, A renaissance court. Milan under Galeazzo Maria Sforza**; Van Berkel over **Biagioli, Galileo courtier. The practice of science in the culture of absolutism**; Tollebeek over **Grever, Strijd tegen de stilte. Johanna Naber (1859-1941) en de vrouwenstem in geschiedenis**.

KORTE AANKONDIGINGEN**433**

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT**461**

ARTIKELLEN

- K. van Berkel **De wetenschappelijke revolutie: een nieuwe kans voor een versleten metafoor?** 483

De gedachte dat er in de zestiende en zeventiende eeuw een heuse wetenschappelijke revolutie heeft plaatsgevonden is van cruciale betekenis geweest voor de professionalisering en algemene acceptatie van het vak wetenschapsgeschiedenis. Inmiddels is door steeds gevarieerder studie van het verschijnsel in kwestie de gebruikte metafoor behoorlijk sleets geworden. Een recente studie van de wetenschapshistoricus Cohen beoogt evenwel de term voor verdergaande verwatering te behoeden.

- A.J.C.M. Gabriëls **'A valuable thing for generations'. De Dictionary of National Biography, 1881-1901** 499

De totstandkoming van de DNB aan het einde van de vorige eeuw geldt in Groot-Brittannië nog steeds als een epos, met de drie grondleggers, George Smith, Leslie Stephen en Sidney Lee, in een heldenrol. Nu de eerste editie van de DNB inmiddels is afgesloten en gewacht wordt op het eerste deel van de nieuwe reeks, lijkt het een geschikt moment de geschiedenis van deze uitzonderlijke onderneming bij een Nederlandstalig publiek bredere bekendheid te geven.

- Bruno Naarden **'Ik ben een genie, maar ook niet meer dan dat'. Ljev Goemiljov (1912-1992), de etnogenese en de wereldgeschiedenis** 519

Westerse Oost-Europa deskundigen hebben de opmerkelijke Russische geleerde Goemiljov lange tijd links laten liggen. Zijn ideeën over het Euraziatische karakter van Rusland hebben echter in zijn eigen land grote invloed. Het veelbewogen leven en het uitgebreide oeuvre van Goemiljov worden in dit artikel onder de aandacht gebracht.

BOEKBESPREKINGEN**550**

Waarin onder andere:

Van Herwaarden over **Van A tot Z**; Baudet over **Cohn, Cosmos, chaos and the world to come. The ancient roots of apocalyptic faith**; Ebels-Hoving over **Stoffers, De middeleeuwse ideeënwereld 1000-1300**; Dekker over **Maza, Private lives and public affairs. The causes célèbres of prerevolutionary France**; Black over **Pittock, Poetry and jacobite politics in eighteenth-century Britain and Ireland**; Schulte Nordholt over **Elkins en McKitterick, The Age of federalism. The early American republic, 1788-1800**

KORTE AANKONDIGINGEN**589**

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT**613**

**OVERZICHT VAN NEDERLANDSE EN
NEDERLANDSTALIGE DISSERTATIES BETREFFENDE DE
GESCHIEDENIS 1994** **630**

INHOUD 108e JAARGANG**635**